

CONSELL INSULAR
DE MENORCA

DEPARTAMENT DE CULTURA, PATRIMONI
I EDUCACIÓ

XARXA DE
BIBLIOTEQUES
DE MENORCA

INFORME ESTADÍSTIC DE LA XARXA DE BIBLIOTEQUES DE MENORCA 2013

Servei Coordinador de Biblioteques
Departament de Cultura, Patrimoni i Educació
Consell Insular de Menorca

abril 2014

INTRODUCCIÓ

Aquest document presenta les principals dades estadístiques de 2013 i fa l'anàlisi dels indicadors per valorar l'evolució dels serveis de la Xarxa de Biblioteques de Menorca.

Les dades que es presenten corresponen a les vuit biblioteques públiques, més el Centre de lectura de Fornells, que formen la Xarxa de Biblioteques de Menorca. No inclou les dades de les biblioteques i col·leccions associades, atès que en no ser serveis de biblioteca pública l'anàlisi hauria de ser ben diferent.

L'objectiu d'aquest informe és per un costat oferir les dades sobre l'ús del servei de lectura pública a Menorca durant 2013 i la seva evolució en els darrers cinc anys, i per l'altra donar algunes de les claus que serviran per a la lectura i interpretació de les dades que facilitem.

Els indicadors analitzats són bàsicament aquells que les Directrius de la IFLA / UNESCO¹ estableixen com a indicadors de rendiment en base a l'ús i a les comparatives amb altres serveis d'àmbit territorial proper. Aquest document serà citat al llarg d'aquest informe amb el terme Directrius.

Les biblioteques públiques es dimensionen a la població a la qual estan destinades a servir, raó per la qual molts dels paràmetres fan referència als *habitants* del municipi en tant que usuaris potencials, que distingirem dels *usuaris* reals.

En molts casos veurem que els indicadors mostren dades inversament proporcionals als de la població. Aquest fet és habitual quan parlem de documents per habitant, atès que es necessita una col·lecció mínima que la IFLA/UNESCO estableixen en 2.500 volums i que els Paràmetres bàsics de biblioteca pública de les Illes Balears eleven fins als 6.000 documents per a poblacions inferiors als 2.000 habitants. Només amb el fons mínim ja s'assoleixen els indicadors i qualsevol augment suposa una important proporció en relació a una població petita.

Els edificis han d'estar també proporcionats a la població, o el que seria el mateix, a la quantitat de llibres que hauria de contenir la biblioteca en funció dels seus habitants. Aquest és un dels principals inconvenients de les biblioteques de Menorca. En les biblioteques d'Alaior, de Ciutadella i des Castell, el ritme de creixement de la col·lecció es veu molt condicionat per un espai que ja està al màxim de les seves capacitats. Aquesta limitació afecta al nombre de documents per habitant que s'estableix com a norma per a aquestes biblioteques, que no es pot assolir per impediment físic de l'espai destinat a biblioteca.

Pel que fa a la Biblioteca Pública de Maó, cal puntualitzar que és la Biblioteca insular de Menorca. Aquesta declaració que es feu amb l'aprovació del Mapa de lectura de Menorca², no suposà cap mena de dubte per les especials característiques de la biblioteca dins el panorama bibliotecari insular. La Biblioteca Pública de Maó té la condició de biblioteca pública de l'Estat, motiu pel qual disposa d'uns majors nivells de despesa corrent, d'inversió, de capacitat de l'edifici, de personal i de col·leccions especials, molt superiors als de qualsevol biblioteca municipal de Menorca, la qual

1. Directrius IFLA / UNESCO per al desenvolupament del servei de les biblioteques públiques. Segona edició revisada. Barcelona: Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya, 2013

2. Aprobat pel Consell Executiu del Consell Insular de Menorca, en sessió ordinària de 18 d'abril de 2011.

cosa es trasllada a un millor oferta als usuaris de fons, de tecnologia i de serveis, la qual cosa ratifiquen clarament les estadístiques.

L'anàlisi de les dades estadístiques no és només una eina per valorar l'evolució del servei sinó que també serveix per revisar alguns processos. Aquest any 2013 s'ha realitzat un procés de revisió dels usuaris actius. També aquest any s'ha procedit a la revisió de fons a la major part de les biblioteques, aquest no és un procés singular sinó que es repeteix periòdicament entre els dos i els quatre anys. La coincidència d'aquestes revisions pot donar lloc a algunes conclusions equívokes en els quadres comparatius. Al llarg de l'informe anirem explicant i detallant aquests extrems.

Menorca té en la seva condició d'illa petita alguns inconvenients però també grans avantatges com és la facilitat de cooperació entre municipis, per aquest motiu el Consell Insular de Menorca ha potenciat des de finals dels anys 80 la coordinació entre els serveis bibliotecaris de l'illa per rendibilitzar els recursos, especialment pel que fa als fons i a les activitats de promoció de la lectura, a més d'altres qüestions tècniques. Aquesta cooperació coordinada fa que puguem llegir les estadístiques quasi com si fora una única biblioteca amb diversos punts de servei. El préstec entre les biblioteques de Menorca és molt alt, amb el temps hem aconseguit poder servir els documents en un temps mínim a la resta de biblioteques, amb la qual cosa l'oferta de fons que fan les biblioteques es multiplica i això ens permet que les biblioteques més petites, com són es Migjorn i el Centre de lectura de Fornells, no hagin d'esmerçar esforços en l'adquisició de fons poc utilitzats i puguin concentrar el pressupost únicament a allò que més demanden els seus ciutadans, deixant per al préstec entre biblioteques les demandes més especialitzades.

Tot i referir-nos en tot moment a les Directrius i als Paràmetres de biblioteca pública de les Illes Balears³, no és objecte d'aquest informe fer una anàlisi exhaustiva del Sistema de Lectura Pública de Menorca, però sí servir d'eina de partida per a l'elaboració dels plans de biblioteca que han d'elaborar cadascuna de les biblioteques de Menorca, mentre que el Servei Coordinadors de Biblioteques ha d'elaborar el document d'anàlisi i planificació del sistema a mig termini. Esperem que aquesta feina pugui ser presentada a finals d'aquest any 2014.

---

3. Acord del Consell de Govern de 21 de gener de 2011 pel qual s'aproven els paràmetres bàsics de biblioteca pública de les Illes Balears

1. INDICADORS D'ÚS DE LES BIBLIOTEQUES

“Disposar d'una informació fiable sobre el rendiment és una eina necessària per avaluar i millorar l'eficàcia, operativitat i qualitat del servei...”

Per disposar d'aquesta informació les Directrius IFLA / UNESCO recomanen la recollida i anàlisi d'una sèrie d'indicadors, que divideix en indicadors d'ús, de recursos, de recursos humans, de qualitat, de costos i comparatius.

Per a elaboració d'aquest informe utilitzarem únicament els indicadors d'ús, de recursos i comparatius i deixarem la resta d'indicadors per a l'estudi del Sistema de Lectura Pública de Menorca.

Les directrius recomanen utilitzar els següents indicadors:

Indicadors d'ús:

- préstecs per persona;
- total de visites a la biblioteca per habitant;
- percentatge de població inscrita a la biblioteca;
- préstecs per document, això és, índex de rotació;
- nombre de consultes presencials i virtuals al servei d'informació i referència per persona;
- nombre de préstecs per hora de servei;
- nombre de consultes als serveis en línia i als continguts digitals;
- visites al lloc web;
- comparació de dades; per exemple de materials impresos i no impresos;
- materials descarregats; per exemple, podcasts;
- reserva d'espais de reunió;
- usuaris inscrits en oposició a usuaris actius;
- nombre d'ítems reservats i percentatge d'aquests que s'han pogut servir amb la pròpia col·lecció.

Indicadors de recursos:

- volum total de documents per habitant;
- disponibilitat d'ordinadors d'accés públic per habitant;

Indicadors comparatius:

- dades estadístiques comparatives que tinguin com a referència les d'altres serveis bibliotecaris internacionals, estatals i locals de característiques semblants.

No disposem de dades de nombre de consultes presencials i virtuals al servei d'informació i referència per persona, ni de materials descarregats. Pel que fa a la reserva d'espais de reunió, cal dir que únicament Maó i Ciutadella disposen de sala per a reunions, exposicions, conferències, etc., la resta de biblioteques poden oferir puntualment la biblioteca però no es du un control atès que en principi no és la seva funció en no estar l'espai adaptat a aquest ús.

El quadre que adjuntam suposa el resum de bona part d'aquests indicadors:

XARXA DE BIBLIOTEQUES DE MENORCA

indicadors d'ús 2013

	ALAIOR	CIUTADELLA	ES CASTELL	FERRERIES	MAÓ	es mercadal	forrells	ES MERCADAL	ES MIGJORN	SANT LLUÍS	TOTAL
Població	9.769	29.629	7.956	4.610	28.765	–	–	5.425	1.520	7.509	95.183
Documents	17.036	31.782	15.590	15.180	114.092	10.424	5.155	15.579	9.353	19.911	238.523
Col. Esp.	–	7.053	–	–	16.653	–	–	–	913	–	24.619
Document / hab.	1,74	1,07	1,96	3,29	3,97			2,87	6,15	2,65	2,51
Socis	3.353	10.364	1.695	1.798	22.494	974	271	1.245	751	2.631	44.331
Socis actius	1.295	3.502	543	752	5.310	344	84	428	235	1.126	13.191
Soci actiu / soci	38,62%	33,79%	32,04%	41,82%	23,61%	35,32%	31,00%	–	31,29%	42,80%	29,76%
Soci / hab.	34,32%	34,98%	21,30%	39,00%	78,20%	–	–	22,95%	49,41%	35,04%	46,57%
Socis actius / hab.	13,26%	11,82%	6,83%	16,31%	18,46%	–	–	7,89%	15,46%	15,00%	13,86%
Préstec	16.773	49.672	5.690	12.539	92.148	4.391	567	4.958	2.246	14.121	198.147
Préstec / hab.	1,72	1,68	0,72	2,72	3,2	–	–	0,91	1,48	1,88	2,08
Préstec / soci actiu	12,95	14,18	10,48	16,67	17,35	12,76	6,75	–	9,56	12,54	15,02
Préstec / doc.	0,98	1,56	0,36	0,83	0,81	0,42	0,11	–	0,24	0,71	0,83
Hores obertura	2.123	1.894	1.999	1.440	1.928	1.489	517	–	861	1.487	13.738
Préstec / hora	7,9	26,23	2,85	8,71	47,79	2,95	1,1	–	2,61	9,5	14,42
Visites	41.522	90.316	13.729	23.729	108.189	11.230	1.473	12.703	5.651	15.526	311.365
Visites / hab.	4,25	3,05	1,73	5,15	3,76	–	–	2,34	3,72	2,07	3,27
Ordinadors	5	6	4	5	19	6	3	9	3	7	58
Ordinadors / hab.	0,05%	0,02%	0,05%	0,11%	0,07%			0,17%	0,20%	0,09%	0,06%
Visites Internet	9.623	12.571	3.742	5.378	27.646	5.214	529	5.743	1.327	6.029	72.066
Internet / hab.	0,99	0,42	0,47	1,17	0,96			1,06	0,87	0,8	0,76

Farem un breu apunt de cada indicador i alguns factors del funcionament de la Xarxa que poden fer comprensible la lectura dels indicadors, posteriorment passarem al seu reflex en cadascuna de les biblioteques.

Per establir la xifra de referència de cadascun dels indicadors preferirem utilitzar la mediana a la mitja atès que estem parlant de serveis bibliotecaris molt diversos i les xifres de la Biblioteca de Maó i del Centre de lectura de Fornells són sovint poc comparables, el desviament que poden provocar aquests dos serveis pot oferir uns resultats distorsionats. La mediana justament corregeix els valors extrems molt grans o molt petits treballant sobre els valors centrals. Tot i això, utilitzarem la mitjana quan en referim als indicadors establerts pels Paràmetres o en la comparativa amb serveis externs a Menorca.

1.1 Indicadors de punts de servei

Aquests indicadors mesura la proximitat del servei als ciutadans i el seu dimensionament respecte de la població a atendre. El principal indicador és:

- Nombre de biblioteques per habitant.

Aquest indicador no apareix a les directrius de manera que caldrà que ens fixem en la normativa interna per trobar l'estandard que ens permeti fer la valoració.

En aquest sentit la norma general al nostre país l'estableix la Llei de bases de règim local⁴, que disposa l'obligació de comptar amb biblioteca pública als municipis de més de 5.000 habitants.

Pel que fa a les comunitats autònomes, es mostra una important diversitat de criteris. Per la part baixa, lleis, decrets o ordenances estableixen una agulla per a l'obligació de comptar amb biblioteca pública que va des dels 1.000 habitants per a la comunitat d'Extremadura, fins als 5.000 de diverses comunitats. En el cas de les Illes Balears la Llei⁵ estableix l'obligació per als municipis amb població superior als 2.000 habitants. Per a municipis o nuclis de població menors s'estableixen punts de biblioteca.

A la part alta, la creació d'una xarxa municipal de biblioteques s'estableix entre els 50.000 habitants per a Galícia i els 20.000 d'algunes comunitats entre les que es troba la de les Illes Balears.

En el cas de les Illes Balears, la llei no estableix l'obligació de que en els municipis amb població inferior a 2.000 habitants que vulguin disposar de servei de lectura, hagin de tenir necessàriament un punt de biblioteca, ni que les poblacions amb més de 20.000 habitants s'hagin d'estructura necessàriament en forma de xarxa municipal, sinó que dona l'opció a partir d'aquesta xifra, qüestió lògica per deixar marge a l'adequació de la norma a les característiques pròpies de cada territori. El Mapa de lectura de Menorca tampoc estableix obligacions en aquest aspecte deixant per als plans de lectura l'estudi de necessitats que acabi per definir el marc general.

L'índex de *servei per habitant* a Menorca és el d'una biblioteca per cada 10.576 habitants. Aquests serveis no es distribueixen però de forma unitària; es Migjorn disposa de biblioteca pública en un municipi amb manco de 2.000 habitants, es Mercadal disposa d'una biblioteca pública més un punt de biblioteca en un municipi de manco de 20.000 habitants, de forma que la biblioteca pública no es pot considerar central urbana tot i fer-se càrrec del punt de biblioteca; Ciutadella i Maó tenen una sola biblioteca pública en una població de més de 20.000 habitants.

Aquesta divisió correspon a la lògica del territori i de moment no es veu la necessitat de modificar-la, el que cal tenir ben present és que tots els serveis ha d'acomplir els paràmetres mínims que els correspon en funció dels seus usuaris potencial.

1.2 Indicadors de fons

Els indicadors de fons són els que ens mostren la capacitat de satisfer les necessitats d'informació i lleure de la població a la que serveix cada biblioteca. El principal indicador de fons és:

- Volum total de documents per habitant.

Aquest *indicador de recursos* indicador ens mostra la capacitat de resposta de les biblioteques a les demandes dels ciutadans. En el cas de les Illes Balears, els Paràmetres estableixen de forma precisa l'indicador de referència per a cada servei:

4. Ley 7/1985, de 2 de abril, reguladora de las Bases del Régimen Local.

5. Llei 19/2006, de 23 de novembre, del Sistema bibliotecari de les Illes Balears

MUNICIPIS	Població	Indicador	Fons mínim	Fons actual
Alaior	9.769	2,02	19.664	17.036
Es Castell	7.956	2,20	16.934	15.590
Ciutadella	29.629	1,76	36.740	31.782
Ferrieres	4.610	2,63	11.980	15.180
Maó	28.765	1,78	36.136	114.092
Es Mercadal	5.425	2,46	13.137	15.579
Es Migjorn	1.520	3,50	5.320	9.353
Sant Lluís	7.509	2,25	16.264	19.911

Veiem que la majoria de les biblioteques estan dins els paràmetres. La Biblioteca Pública de Maó multiplica per tres el fons mínim exigible, la qual cosa és explicable per la seva condició de biblioteca pública de l'Estat acomplint històricament la funció de biblioteca insular ara reconeguda pel Mapa de lectura pública de Menorca.

Les biblioteques d'Alaior i des Castell no assoleixen l'indicador que els correspon tot i que la desviació no és notable. La biblioteca de Ciutadella, a canvi, queda força més lluny de la mitjana. Aquestes tres biblioteques són justament les més condicionades per l'espai, si no se soluciona aquest condicionant és difícil que arribin a assolir els indicadors establerts pels Paràmetres, especialment en el cas de Ciutadella.

1.3 Indicadors de socis

Aquest indicador ens explica la fidelitat de la població respecte del servei de biblioteca.

	ALAIOR	CIUTADELLA	ES CASTELL	FERRERIES	MAÓ	es mercadal	fornells	ES MERCADAL	ES MIGJORN	SANT LLUÍS	TOTAL
Població	9.769	29.629	7.956	4.610	28.765	–	–	5.425	1.520	7.509	95.183
Socis	3.353	10.364	1.695	1.798	22.494	974	271	1.245	751	2.631	44.331
Socis actius	1.295	3.502	543	752	5.310	344	84	428	235	1.126	13.191
Soci actiu / soci	38,62%	33,79%	32,04%	41,82%	23,61%	35,32%	31,00%	–	31,29%	42,80%	29,76%
Soci / hab.	34,32%	34,98%	21,30%	39,00%	78,20%	–	–	22,95%	49,41%	35,04%	46,57%
Socis actius / hab.	13,26%	11,82%	6,83%	16,31%	18,46%	–	–	7,89%	15,46%	15,00%	13,86%

	MEDIANA
Soci actiu / soci	33,79%
Soci / hab.	34,01%
Socis actius / hab.	14,13%

El principal indicador per a conèixer la fidelitat dels usuaris respecte del servei és:

- Percentatge de població inscrita a la biblioteca

El concepte de soci és el d'aquell usuari que ha demanat el carnet de la biblioteca i per tant pot accedir al servei de préstec. Soci no és el mateix que usuari atès que a la biblioteca poden venir usuaris per utilitzar alguns serveis de la biblioteca pels quals no és imprescindible ser-ne soci, accés a Internet, activitats de promoció de la lectura, lectura en sala, etc.

Perquè aquesta dada sigui real, és important fer revisions periòdiques dels usuaris actius i eliminar aquells que ja fa anys que no fan ús del préstec. Aquest és justament el procés que han fet les biblioteques municipals aquest any, eliminant aquells socis que fa més de cinc anys que no fan préstec. Mitjançant aquesta acció els socis es mantenen en xifres reals.

- Percentatge de socis actius

Aquest indicador respon als usuaris que han fet préstec l'any que s'analitza. A diferència de l'indicador anterior que ens donava una pauta sobre l'acceptació de la biblioteca en el seu entorn, en el cas d'aquest segon indicador ens donarà la fidelitat dels socis.

- Usuaris inscrits en oposició a usuaris actius

Aquest és un indicador establert per les Directrius que ens mostra la fidelitat dels socis de la biblioteca. Aquest indicador és el que mostra més clarament els problemes d'actualització de la base de dades dels nostres usuaris, detectant possibles mancances de depuració.

1.4 Indicadors de visitants

Novament l'indicador es valora en relació a la població potencial de cada biblioteca, així l'indicador és en aquesta ocasió:

- Total de visites a la biblioteca per habitant;

	ALAIOR	CIUTADELLA	ES CASTELL	FERRERIES	MAÓ	es mercadal	fornells	ES MERCADAL	ES MIGJORN	SANT LLUÍS	TOTAL
Població	9.769	29.629	7.956	4.610	28.765	–	–	5.425	1.520	7.509	95.183
Visites	41.522	90.316	13.729	23.729	108.189	11.230	1.473	12.703	5.651	15.526	311.365
Visites / hab.	4,25	3,05	1,73	5,15	3,76	–	–	2,34	3,72	2,07	3,27

	MEDIANA
Visites / hab.	3,39

Aquest indicador ens mostra l'ús de la biblioteca en el conjunt dels seus serveis, tant si l'usuari ha fet préstec, com si ha accedit als serveis electrònics, com si ha utilitzat la biblioteca com a sala d'estudi i tant si és soci de la biblioteca com si és visitant ocasional.

Val a dir que aquesta és una dada sempre controvertida per la forma de recollida. La majoria de biblioteques recullen aquesta dada comptant les persones que van entrant a la biblioteca al llarg del dia. És fàcil que el bibliotecari es descompti atès que té altres feines a fer, la qual cosa suposa un entrebanc per l'atenció a l'entrada de nous usuaris.

Les biblioteques de Maó i Ciutadella tenen un comptador automàtic que suma totes les vegades que les persones entren a la biblioteca. Si bé és un sistema molt útil per a biblioteques mitjanes i grans, el cert és que té els seus inconvenients quan es passa a dades estadístiques. El primer que cal fer és dividir la xifra diària entre dos, atès que el comptador compta igual l'entrada que la sortida; aquesta operació ja s'acostuma a tenir en compte.

Més difícil és determinar quantes vegades entren i surten els usuaris de la biblioteca. En principi els usuaris entren i surten un sol cop, especialment els que van a cercar i/o tornar un llibre en préstec o els que van a fer una consulta puntual a Internet. Però els usuaris que fan força estona a la biblioteca, tant consultant el fons com consultant Internet, o simplement estudiant, acostumen a fer pauses i sortir una estoneta per fumar o prendre l'aire i fer una mica de descans. Aquest grup de gent, que pot ser significatiu, fa augmentar el nombre de visites de forma fictícia a les biblioteques amb sistemes automàtics de control d'accés.

Per tots aquests motius, us presentam les estadístiques de visites amb totes les cauteles necessàries. Tal vegada aquesta dada té major interès en les dades comparades amb anys anteriors, atès que la metodologia utilitzada per a cada biblioteca sí que és uniforme i pot mostrar les tendències de cada biblioteca.

1.5. Indicadors d'ús dels serveis

Prèviament a analitzar les dades estadístiques del servei de préstec i de l'ús dels mitjans electrònics de la biblioteca, presentem les dades percentuals de l'ús d'aquests serveis, en relació als visitants.

Per a aquesta anàlisi utilitzarem dos indicadors:

- Percentatge de préstec per visitant
- Percentatge d'ús dels serveis electrònics per visitant

	ALAIOR	CIUTADELLA	ES CASTELL	FERRERIES	MAÓ	es mercadal	fornells	SANT LLUÍS	TOTAL
Visitants	41.522	90.316	13.729	23.729	108.189	11.230	1.473	15.526	305.714
Préstec	16.773	49.672	5.690	12.539	92.148	4.391	567	14.121	195.901
Préstec / visitant	40,40%	55,00%	41,45%	52,84%	85,17%	39,10%	38,49%	90,95%	64,08%
Ús serveis electrònics	9.623	12.571	3.742	5.378	27.646	5.214	529	6.029	70.732
Serv. Electrònic / visitant	23,18%	13,92%	27,26%	22,66%	25,55%	46,43%	35,91%	38,83%	23,14%

	MEDIANA
Préstec / visitant	47,00%
Serv. Electrònic / visitant	27,00%

El quadre ens mostra un ús molt diferent dels serveis segons població. La mediana en l'ús dels serveis electrònics estaria a l'entorn del 25 % dels visitants, mentre que en el préstec estaria vora el 50%, destacant tres blocs de biblioteques, les que estan a l'entorn del 40 %, les que estan a l'entorn del 53 % i les que estan a l'entorn del 87 %.

A simple vista podríem dir que les biblioteques de Maó i Sant Lluís són biblioteques de molt trànsit en les que l'ús com a sala d'estudi seria residual. Pel que fa a la Biblioteca des Mercadal veiem que la seva utilització s'acosta més a la d'una ciberbiblioteca, però aquesta anàlisi cal que es corrobore amb dades més precises, per aquest motiu intentarem esbrinar-ne alguna de les raons analitzant més detingudament cadascun dels serveis.

1.5 Indicadors de préstec

El préstec ha estat tradicionalment l'indicador essencial de les biblioteques, atès que és el que s'acosta millor a la valoració de l'ús dels serveis i perquè és una dada exempta d'apriorismes que poden tenir altres indicadors.

	ALAIOR	CIUTADELLA	ES CASTELL	FERRERIES	MAÓ	es mercadal	fornells	ES MERCADAL	ES MIGJORN	SANT LLUÍS	TOTAL
Població	9.769	29.629	7.956	4.610	28.765	–	–	5.425	1.520	7.509	95.183
Préstec	16.773	49.672	5.690	12.539	92.148	4.391	567	4.958	2.246	14.121	198.147
Préstec / hab.	1,72	1,68	0,72	2,72	3,2	–	–	0,91	1,48	1,88	2,08
Préstec / soci actiu	12,95	14,18	10,48	16,67	17,35			11,58	9,56	12,54	15,02
Préstec / doc.	0,98	1,56	0,36	0,83	0,81	–	–	0,48	0,24	0,71	0,83
Hores obertura	2.123	1.894	1.999	1.440	1.928	1.489	517	–	861	1.487	13.738
Préstec / hora	7,9	26,23	2,85	8,71	47,79	2,95	1,1	–	2,61	9,5	14,42

	MEDIANA
Préstec / hab.	1,7
Préstec / soci actiu	12,75
Préstec / doc.	0,76
Préstec / hora	7,9

En aquest àmbit tenim tres indicadors importants:

- Préstec per persona

El préstec per habitant ens indicarà l'ús de la col·lecció en relació a la població potencial que està destinada a servir.

- Préstec per document

En aquest cas s'analitza l'ús del fons des del punt de vista dels documents.

És la primera vegada que introduïm aquest indicador i la informació que aporta és força interessant atès els excessos o defectes de la utilització de la col·lecció ens marquen possibles mancances o necessitat de revisió dels criteris de compra.

- Nombre de préstecs per hora de servei

El darrer dels indicadors del préstec posa l'èmfasi en la càrrega de treball del personal de les biblioteques. En un principi, més préstec per hora significa una major càrrega de treball i per tant necessitat de més treballadors.

- Préstec per soci actiu

Ens ha semblat interessant introduir un indicador no previst a les Directrius, el préstec per soci actiu, és a dir, número de préstecs que ha fet cadascun dels usuaris que ha fet préstec aquest any.

- Préstec segons tipus de documentació

En aquest cas novament s'incideix en la col·lecció per detectar l'ús de la informació en diferents suports d'informació. Aquest indicador també afectarà a la política d'adquisició.

Préstec segons tipus de documents

	Monografies	Audiovisuals	Sonors	Electrònics	Revistes	Altres	Total
ALAIOR	10.560	3.384	453	93	477	1.806	16.773
CIUTADELLA	27.900	18.514	2.044	342	828	0	49.628
ES CASTELL	4.167	1.218	184	15	68	38	5.690
ES MERCADAL	2900	1.037	103	14	0	332	4.386
ES MIGJORN	1.710	440	60	3	29	4	2.246
FERRERIES	7.673	3.760	364	42	390	310	12.539
FORNELLS	396	152	19	0	0	0	567
MAÓ	50.346	27.092	7.578	926	2.472	3.734	92.148
SANT LLUÍS	8.898	4.469	313	74	351	16	14.121
TOTAL	114.550	60.066	11.118	1.509	4.615	6.240	198.098
%	57,82%	30,32%	5,61%	0,76%	2,33%	3,15%	100,00%

1.6 Indicadors d'ús dels serveis electrònics

- Disponibilitat d'ordinadors d'accés públic per habitant

En aquest cas donarem la dada de l'indicador comparada amb la que estableixen els Paràmetres.

	ALAIOR	CIUTADELLA	ES CASTELL	FERRERIES	MAÓ	ES MERCADAL	FORNELLS	ES MIGJORN	SANT LLUÍS
Paràmetres	11	16	9	5	16	6	1	3	9
Disponibilitat	5	6	4	5	19	6	3	3	7

Com veiem moltes de les biblioteques estan molt per sota dels paràmetres establerts.

El que aquestes dades no visualitzen és l'estat de conservació i actualització d'aquests ordinadors. Aquest és un dels problemes importants a les biblioteques de Menorca atès que normalment els ajuntaments utilitzen els mateixos estàndards per a la necessitat de modernització dels ordinadors de les biblioteques que per als ordinadors dels seus treballadors.

- Accés als serveis electrònics per habitant

	ALAIOR	CIUTADELLA	ES CASTELL	FERRERIES	MAÓ	es mercadal	fornells	ES MERCADAL	ES MIGJORN	SANT LLUÍS	TOTAL
Població	9.769	29.629	7.956	4.610	28.765	—	—	5.425	1.520	7.509	95.183
Internet	9.623	12.571	3.742	5.378	27.646	5.214	529	5.743	1.327	6.029	72.066
Internet / hab.	0,99	0,42	0,47	1,17	0,96	—	—	1,06	0,87	0,8	0,76

	MEDIANA
Internet / hab.	0,92

L'ús dels serveis electrònics és, segons ens mostra l'estadística, un dels serveis més utilitzats a les biblioteques, de manera que disposar d'ordinadors en bon estat ha de ser un objectiu prioritari.

- Visites al lloc web

Sobre aquest indicador, disposem de dues dades, la del lloc web de la Xarxa de biblioteques de Menorca, que és el lloc web comú, i la de la Biblioteca de Maó que disposa a més d'un lloc web propi.

VISITES AL LLOC WEB		
VISITES		
Mitjana d'accessos per dia	20.367	13.541
Mitjana d'accessos per visitant	65,75	
PAGINES		
Total pàgines visitades	103.116	54.612
Mitjana de pàgines visitades per dia	2.481,81	
Mitjana de pàgines visitades per visitant	26,25	
VISITANTS		
Visitants amb IP única	26.246	5.539
Mitjana de visitants per dia	87,36	

2. ANÀLISI D'INDICADORS D'ÚS I RECURSOS PER BIBLIOTECA

Un cop definits els indicadors sobre els que treballarem, passem a fer l'anàlisi per biblioteca.

De forma genèrica podem dir que les biblioteques d'Alaior i Sant Lluís són les que marquen la mediana en tots els indicadors i per tant les que prenem com a model. Les biblioteques des Castell i es Mercadal marquen indicadors molt inferiors a la mediana de manera que cal entendre que ens trobem davant dues biblioteques poc utilitzades i que precisen mesures de promoció extraordinàries. Aquestes quatre biblioteques mantenen constants els seus indicadors i per tant entenem que marquen una coherència en si mateixes sense grans fets destacables.

2.1. Biblioteca d'Alaior

Ja hem comentat que aquesta biblioteca sembla proporcionar l'estandard en tots els indicadors, tot i això podem establir alguns trets distintius.

L'indicador de document per habitant no assoleix el que estableixen els paràmetres, la qual cosa es reflecteix en l'indicador de *préstec per document* que juntament amb el de Ciutadella que és el més alt de la Xarxa, impliquen una manca d'espai que no permet créixer la col·lecció com seria recomanable. Aquesta dada ve refermada pel *percentatge de reposició del fons* que tot i no ser excessivament alta, si que es troba per sobre del paràmetre establert en el 33,3 %, de manera que la col·lecció s'està reposant a un ritme més accelerat del desitjable mentre que la col·lecció no arriba encara als paràmetres de fons establerts.

Ja hem comentat en altre ocasions la necessitat d'establir un acord amb la UIB per unificar les dues biblioteques que ja es planificaren amb aquesta intenció. Aquest acord seria beneficiós per ambdues institucions en tots els aspectes. Ens remetem al futur Pla de biblioteca d'Alaior per a concretar-ne les beneficis i necessitats de la proposta.

L'altra dada notable és l'indicador de *visites per habitant* que es troba per sobre de la mediana. La raó la trobaríem molt possiblement en el fet de ser la biblioteca de Menorca que obre més hores anuals. A canvi aquest alt índex de visitants no es tradueix amb un alt índex de préstec. L'indicador de préstec de la Biblioteca d'Alaior és bo en relació a la població, però es queda en el poc més del 40 % de préstec per visitant de manera que aquest servei encara té força marge per créixer.

Pel que fa a l'indicador de serveis electrònics per visitant està lleugerament per sota de la mediana la causa sens dubte és la manca d'equipament informàtic, assmpta que cal abordar de forma conjunta per a tota la xarxa, tant en quantitat com el nivell d'actualització.

2.2. Biblioteca des Castell

La Biblioteca des Castell la trobem en la part més baixa de tots els indicadors. Això pot ser en part

explicable pel fet de trobar-se a només 2,5 kilòmetres de Maó, població que disposa d'una biblioteca molt millor dotada. Podríem inclús intentar trobar alguna explicació en l'àmbit sociològic, però la conclusió que no es pot eludir és que la població des Castell no s'identifica amb la seva biblioteca.

Hem repetit en tots i cadascun dels informes que hem fet sobre aquesta biblioteca, que no aconsegueix cap dels mínims establerts en els paràmetres, en aquest context es fa molt difícil poder fer una bona feina i donar un bon servei.

Per aquest motiu estem d'enhorabona per la notícia de que l'Ajuntament està adequant un espai municipal per a la que serà la nova biblioteca. És important que en aquests moments es redacti el Pla de lectura que serveixi per planificar la nova biblioteca no només en relació a l'edifici, sinó que és el moment d'aprofitar la participació ciutadana en la creació de la biblioteca per a fer-se presents en el poble, i fer partícips als ciutadans de la creació del nou servei i el seu manteniment.

2.3. Biblioteca de Ciutadella

La Biblioteca de Ciutadella, que manté la major part dels indicadors en la mediana, destacant els indicadors de préstec que estan tots per sobre de la mediana, excepte el de préstec per habitant que està en la mediana i la de préstec per soci actiu que està per sota de la mediana.

Sorpren però la dada de *préstec per document*, que duplica al de la resta de biblioteques. Si posem aquest indicador en concordança amb el de *documents per usuari*, que es manté baix, ens porta a la conclusió que els seus fons són escassos per la demanda dels seus usuaris. Inclús si la biblioteca assolís l'indicador marcat per al fons, cosa que suposaria disposar d'un 15,5 % més de documents, sembla que no faria baixar l'ús del fons fins a la mediana. Novament ens trobem amb un greu problema d'espai.

En la comparativa amb la biblioteca de Maó, amb poblacions equiparables, veiem que la Biblioteca de Ciutadella està en tots els indicadors a la meitat que la de Maó, exceptuant l'indicador de *préstec per document* ja esmentat i el de *visites per habitant*. En aquest darrer indicador, tot i estar 0,71 punts per sota, la diferència podria ser explicable per l'àrea d'influència de la Biblioteca de Maó, que es pot assignar a tota la part oriental de Menorca, mentre que la de Ciutadella se circumscriu, pràcticament a la seva població.

Tant l'indicador d'*ús dels serveis electrònics* que és la més baixa de tota la Xarxa com la d'ordinador per habitant estan per sota de la mediana, entenent que la única explicació és l'insuficient índex d'ordinadors per usuari.

La biblioteca podria treballar la fidelització dels usuaris atès que l'indicador de *soci actiu per habitant* està per sota de la mediana, la qual cosa explica que tot i que els indicadors de préstec són bons, no ho sigui el de *préstec per soci actiu*.

La principal conclusió és que la Biblioteca de Ciutadella està mancada de recursos, tant en relació al fons com en relació a la tecnologia. Ja hem dit que la qüestió de fons no es pot solucionar amb una major inversió sinó amb un replantejament de l'espai, la biblioteca de Ciutadella no pot augmentar el seu fons sinó augmenta la capacitat d'espai. A canvi la qüestió tecnològica si cal abordar-la de forma immediata, cal una inversió per augmentar i modernitzar el seu parc d'ordinadors d'ús públic. La Xarxa ha posat a disposició de la Biblioteca de Ciutadella de l'aula mòbil per al seu ús habitual, cal que en faci ús per satisfer el que, veient els indicadors de la resta de biblioteques, és una necessitat demanda pels ciutadans. Aquesta no és una solució definitiva atès que l'aula mòbil és demandada de tant en tant per alguna entitat, però de moment pot ser una solució d'urgència.

2.4. Biblioteca de Ferreries

Respecte de la Biblioteca de Ferreries, cal dir que tradicionalment sempre ha comptat amb uns molt bons indicadors. Com en altres ocasions, aquests bons índex de lectura ens fan introduir un element essencial i és la personalitat d'un col·lectiu concret. Els habitants de Ferreries sempre han mostrat un especial interès pel servei de biblioteca i per la lectura, mèrit que no cal assignar-li a la biblioteca de forma individual sinó al col·lectiu. Per part de la biblioteca el gran repte es respondre a aquest interès col·lectiu i això és el que sembla que any rere any estan aconseguint els professionals que la gestionen.

Dos dels indicadors d'aquesta biblioteca són els més alts de la Xarxa, les *visites per habitant* i l'ús d'*Internet per habitant*, si afegim a més que l'indicador de *préstec per habitant*, és el segon més alt de la Xarxa, només superat pel de la Biblioteca de Maó, arribem a la conclusió que els usuaris de Ferreries fan un ús intensiu de la seva biblioteca.

A vegades les estadístiques mostren dades en aparença contradictòries, aquest seria el cas de l'ús dels serveis electrònics a la Biblioteca de Ferreries. Mentre que la dada d'ús per habitant és la més alta de la Xarxa, no ho és entre els seus usuaris. Aquesta aparent contradicció ens du a pensar que els usuaris de Ferreries utilitzen la seva biblioteca de forma intensiva i proporcionada, un 53 % dels usuaris utilitzen el servei de préstec i un 23 % dels serveis electrònics, entenent que l'ús de la biblioteca com a sala d'estudi, el servei de premsa i les activitats de promoció de la lectura, tenen també una important presència a la biblioteca.

2.5. Biblioteca de Maó

La Biblioteca de Maó marca generalment, uns indicadors molt per sobre de la mediana. Algunes característiques d'aquesta biblioteca la fan singular i ens ajuden a entendre les estadístiques. Per un costat la seva condició de biblioteca pública de l'Estat li atorguen uns recursos molt superiors a la resta, aquest fet juntament amb la seva situació geogràfica li atorguen una àrea d'influència important, especialment entre les poblacions des Castell, Sant Lluís i Alaior. Aquestes característiques són algunes de les que marquen la diferència amb la resta de biblioteques de Menorca i són també el motiu que ens dur a dir que és enganyós llegir les seves estadístiques en funció de la població de Maó.

Això no és en cap cas un demèrit a les xifres que mostra la Biblioteca de Maó, només cal fer una ullada als indicadors per veure que aquests suposen el 50 % de tota la Xarxa en fons, socis i préstec.

L'indicador de *visites per habitant* es troba en la franja alta de la mediana, però sense destacar com passava amb els indicadors anteriors. Si posem en concordança l'indicador de *visites per habitant* amb el de *préstec per habitant*, ens trobem que un nombre de visitants percentualment semblant al de la majoria de biblioteques, fan un ús molt més intensiu del préstec que a la resta, això ens du a analitzar amb major deteniment les característiques especials del préstec de la Biblioteca de Maó.

Les biblioteques municipals (totes excepte Maó) tenen establerts un límit de set documents totals per préstec en funció del tipus de suport, aquest és un fet habitual entre les biblioteques públiques per propiciar que un major número d'usuaris puguin gaudir del fons de forma simultània, especialment de les novetats. En el cas de la Biblioteca de Maó, el gran volum de la seva col·lecció no només en números absoluts sinó també en proporció als habitant, fa que hagi decidit elevar aquest màxim fins als vint documents a prestar per persona. Atès que el *préstec per*

habitant no ens indica el número de persones que han fet préstec sinó el número de documents prestats, aquesta circumstància especial pot estar influint a que augmenti l'indicador de *préstec per habitant* o *préstec per hora*.

El *préstec per document* es manté dins la mediana, la qual cosa és explicable pel gran volum de la seva col·lecció, de forma que tot i mantenir un molt alt nivell d'activitat, l'ús del fons no és tant intensiu com en d'altres biblioteques. Aquest fenomen es produirà a la inversa en les petites biblioteques.

L'indicador de *soci per habitant* es troba molt per sobre de la mediana. Novament els socis de la Biblioteca de Maó mereixen una explicació.

Les biblioteques de la Xarxa disposen d'un únic carnet que es pot utilitzar a qualsevol biblioteca, la qual cosa fa que els usuaris de cadascuna es corresponguin realment amb els de la seva població, llevat d'aquells casos en els que hi pugui haver un canvi de domicili sense notificar, això ens permet donar la dada de penetració del servei a la població a la qual serveix.

En el cas de la Biblioteca Pública de Maó, els seus usuaris utilitzen un carnet específic per a la seva biblioteca, de manera que part dels seus usuaris estan duplicats dels de la resta de biblioteques, això fa que la dada de soci comparat amb els habitants de Maó, no sigui del tot precisa. Mostra d'aquesta afirmació és el següent quadre que mostra la domiciliació dels socis de la Biblioteca de Maó:

SOCIS	
Maó	20196
Alaior	928
Es Castell	337
Ciutadella	256
Ferrieres	103
Fornells	92
Es Mercadal	323
Es Migjorn	75
Sant Lluís	184
TOTAL	2298

Sobta però que mentre que el número de *socis per habitant* supera el doble de la mediana, el *número de visites* es mantingui dins la mediana, per bé que en la part alta. En aquest cas, tal vegada falta una esporgada de socis per eliminar aquells que no han fet préstec en els darrers set anys. Aquesta afirmació quedaria recolzada pel percentatge d'*usuaris actius*, Maó té l'índex més baix de la Xarxa, amb un 23,61 % mentre que la mediana és del 29,76 %. És la única biblioteca que es troba sota la mediana.

Pel que fa a l'*ús dels serveis electrònics*, veiem també que un número lleugerament superior a la mediana d'usuaris fan un ús molt intensiu de la tecnologia, en aquest aspecte l'explicació no és altra que la de la quantitat d'ordinadors de que disposa la biblioteca, la qual cosa ens duria la conclusió de que aquest és un dels serveis més demandats de la biblioteca i per tant és important invertir en tecnologia.

En resum podríem dir que la Biblioteca de Maó és la mostra clara que a majors mitjans millor servei i més resposta per part del usuaris. Si no oblidem que llegir estadístiques de lectura pública no és un simple exercici d'estil sinó que estem llegint part del reflex de la cultura de la comunitat, no podem més que alegrar-nos dels resultats de la Biblioteca i felicitar al personal que les fa possibles.

2.6. Biblioteca des Mercadal

Els indicadors de la Biblioteca des Mercadal estan per norma general per davall de la mediana. Un indicador sobresurt especialment, el de l'*ús dels serveis electrònics* que és el segon més alt de la Xarxa. També els *documents per usuari* són correctes.

Es Mercadal inaugurarà una nova biblioteca fa quatre anys de manera que el fons es dimensionà a

la població, aquell mateix any es dotà la biblioteca de quatre ordinadors portàtils d'accés públic per sumar als dos ordinadors dels que ja disposava la biblioteca, per la qual cosa cal concloure que la biblioteca disposa de mitjans d'espai, de fons i de equipament informàtic adequat, inclús de la motivació per disposar d'una nova biblioteca.

En principi no hi ha cap motiu aparent pel baix rendiments dels serveis que ofereix la biblioteca, de manera que cal establir un pla de dinamització adequat que permeti una major penetració del servei de biblioteca dins la població. Aquest pla ha de venir directament dels professionals que gestionen la biblioteca, amb la col·laboració del propi Ajuntament, ells millor que ningú coneixen les necessitats de la població i són capaços de coordinar les activitats del poble.

2.7. Biblioteca des Migjorn

La Biblioteca des Migjorn té algunes similituds amb la biblioteca de Maó però per raons justament contràries. Els indicadors de *volum per habitant* i de *soci per habitant* són molt alts. En el cas de *volum per habitant* no es pot parlar de mitjanes sinó d'assolir l'indicador establert tal com hem vist en l'apartat 1.2., però en el cas des Migjorn, atès que la població és inferior al mínim establert, se li adjudica l'indicador corresponent a 2.000 habitants, sense minoració com passa amb la resta de biblioteques en la que es calcula adequant el tram a la població exacta, per aquest motiu l'indicador és molt superior a la resta de biblioteques.

El *soci per habitant* suposa que pràcticament la meitat de la població des Migjorn és sòcia de la biblioteca, el que sens dubta és un indicador moltíssim bo, el que ens indica que el servei és molt ben acceptat entre la població. En aquest punt cal dir que aquest any s'ha procedit a una revisió en profunditat dels usuaris de les biblioteques municipals de la Xarxa, eliminant tots aquells socis que no havien utilitzat el servei de préstec en els darrers set anys, per la qual cosa el número d'usuaris d'aquestes biblioteques i concretament l'alt índex d'usuaris de la Biblioteca des Migjorn és d'usuaris reals, no acumulats.

Tots els indicadors referits als socis es troben per sobre de la mediana, mentre que els indicadors de préstec se troben per sota de la mediana. Així, tot i que la biblioteca té una bona acceptació al poble, els usuaris són poc actius, tal vegada cal recolzar la promoció de la lectura per afavorir un major ús del fons.

El *préstec per document* és molt baix però en aquest cas és per l'efecte de disposar d'una col·lecció molt àmplia per a la població. Pel que fa a l'*ús dels serveis tecnològics*, l'indicador es troba perfectament en la mediana.

2.8. Biblioteca de Sant Lluís

La Biblioteca de Sant Lluís és l'altre servei bibliotecari, juntament amb Alaior que manté més indicadors mediana.

Hi ha algunes dades que sorprenen, per una banda l'indicador de *visitants per habitant* que és força baixa i per l'altra els indicadors de *préstec per visitant* i *ús dels serveis electrònics per habitant* que estan molt per sobre de la mediana, sent índex de *préstec per visita*, la més alta de tota la Xarxa.

Una explicació el baix indicador de *visites per habitant* la podem trobar en ser una de les biblioteques que tenen manco horari d'apertura a l'any. Aquest fet juntament amb la característica de que Sant Lluís es troba a 4'5 kilòmetres de Maó i amb una població molt dispersa poden

explicar el baix nivell de visites en relació a la població potencial.

Pel que fa al fort dinamisme dels usuaris de la biblioteca s'expliquen per la bona gestió que en aquest cas supera el que en principi semblen condicionants inevitables. El personal que gestiona les biblioteques és essencial per aconseguir aquests resultats.

3. INDICADORS COMPARATIUS

Les dades comparatives tenen interès en tant que ens situen en el rendiment dels serveis en relació amb la resta de serveis bibliotecaris.

Biblioteques	Servei	Documents		Socis	Préstec		Usuaris	
	Bib / hab.	Doc. / bibl.	Doc. / hab.	%S / hab.	Pr. / soci	Pr. / hab.	Us. / soci	Us. / hab.
Estat	11.096	19.578	1,76	33,41%	3,62	1,21	7,15	2,39
Menorca	856	26.502	2,51	46,57%	4,47	2,02	7,02	3,27
Catalunya	20.924	37.266	1,78	44,59%	4,84	2,23	7,49	3,34

Les dades que us presentam fan referència a 2013 pel que fa a Menorca i a 2012 pel conjunt de biblioteques de l'Estat⁶ i per a les de Catalunya⁷, ja que són les darreres dades que presenten les institucions. Com en anys anteriors hem pres dos grups de biblioteques com a indicadors comparatius: les dades del conjunt de les biblioteques públiques de tot l'Estat i les de les biblioteques catalanes. La raó per la qual hem pres la dada de les biblioteques espanyoles com a indicador resulta evident, car constitueixen l'indicador genèric de l'Estat, i pel que fa a les biblioteques catalanes, s'han triat perquè tant per la seva tradició com per les fortes inversions realitzades en els darrers anys es poden considerar sense cap dubte un dels estàndards de qualitat de l'Estat espanyol. Trobam a faltar la dada dels indicadors de les Illes Balears; la raó és que no hem trobat aquests indicadors referits únicament a les biblioteques públiques.

Els indicadors que presenten les biblioteques públiques espanyoles suposen la mitjana estatal. En aquest sentit veiem que tots els indicadors de les Menorca es troben per sobre de la mitjana espanyola, però només en el cas de documents per habitant i socis per habitant, ens trobem per sobre de la mitjana catalana. La causa de que ens trobem per sobre de la mitjana catalana en documents per habitant mentre que les nostres biblioteques disposen d'un 27% menys de fons que les catalanes, és que el nostre índex de biblioteca per habitant és en general molt bo tot i que la distribució territorial no sempre coincideix amb les que estableixen els paràmetres de biblioteca pública de les Illes Balears.

El model català disposa de grans biblioteques que serveixen a una major part de població mentre que en el nostre cas es tracta de petites biblioteques que serveixen a nuclis de població més reduïts. Tot i això cal destacar que Menorca disposa d'una biblioteca força ben dotada, com és la Biblioteca de Maó, que fa augmentar la mitjana en una població relativament reduïda.

El model bibliotecari va sorgir de forma espontània però és sens dubte el model més raonable per Menorca, amb una biblioteca a cada municipi, més un centre de lectura a Fornells. Aquesta proximitat del servei sembla una característica apreciada pels usuaris atès que l'indicador de soci per habitant és també superior a la mitjana estatal i catalana.

6. Instituto Nacional de Estadística. <<http://www.ine.es/jaxi/menu.do?type=pcaxis&path=/t12/p403/a2012&file=pcaxis>> [consultat: 04/2014].

7. Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura. . http://www20.gencat.cat/docs/CulturaDepartament/SSCC/GT/Estad%C3%ADstiques/EstCultCat_2013.pdf [consultat 04/2014]

3.1. Fons

“La col·lecció de la biblioteca és un recurs dinàmic: cal que hi hagi una incorporació constant de nous materials i l’eliminació dels obsolets per garantir-ne la utilitat per a la comunitat i un nivell acceptable de rigor. El volum i la qualitat del fons ha de reflectir les necessitats de la comunitat.” Directrius

Com veiem en el següent quadre el valor total del fons ha minvat en moltes de les biblioteques la raó és que ha estat un any en el que la major part de les biblioteques han fer revisió del fons.

FONS					
	2009	2010	2011	2012	2013
ALAIOR	15.887	17.208	18.836	19.871	17.036
CIUTADELLA	32.984	33.928	36.038	32.873	31.782
ES CASTELL	14.623	14.773	15.255	15.664	15.590
ES MERCADAL	8.292	9.069	9.635	10.077	10.424
ES MIGJORN	10.079	9.778	8.568	9.077	9.353
FERRERIES	12.653	14.144	15.206	15.945	15.180
FORNELLS	4.494	4.680	4.903	5.036	5.155
MAÓ			105.060	112.335	114.092
SANT LLUÍS	15.798	17.799	19.395	20.877	19.911
TOTAL	114.810	121.379	232.896	241.755	238.523

L’esporgada és una part important del manteniment de la col·lecció que ha de quedar compensada per l’índex d’adquisició. Entre els criteris per esporgar es troben els següents:

- materials que tenen poc o cap ús;
- materials duplicats en diferents llocs de la col·lecció;
- materials vells o malmesos;
- materials obsolets o poc pertinents.

Retirar materials allibera espai per a nous documents, i ajuda a mantenir la qualitat global de la col·lecció.

El segon indicador per a valorar l’adequació del fons, és el seu índex de reposició que ens mostrarà l’actualitat del mateix. És important que les biblioteques disposin de fons dimensionats a la seva població, però no ho és manco que aquest fons respongui a les necessitats reals de la població.

El Mapa de lectura de Menorca estableix l’índex de reposició del fons en 15 anys, és a dir, totes les biblioteques haurien de renovar els seus fons cada quinze anys. Renovar els fons no vol dir que de tots els llibres que hi havia fa quinze anys no n’ha de quedar cap, algunes obres tenen una vigència molt inferior mentre que d’altres poden tenir una vigència il·limitada

Hem de tenir present que la funció de la biblioteca pública no és la de conservació sinó la de difusió. Només algunes biblioteques a Espanya, concretament les biblioteques públiques de l'Estat, tenen a més de la funció pròpia de biblioteca pública, la de conservació de la producció editorial del seu àmbit territorial i la de col·leccions especials. Els municipis poden també rebre llegats que si la biblioteca pública s'ho pot permetre, hauria de formar part d'aquesta però amb unes condicions especials. Aquest tipus de fons no es comptabilitzen en aquestes estadístiques.

El quadre que presentem ofereix una acumulativa dels darrers cinc anys. Atès que l'índex de reposició és de quinze anys, en aquests cinc anys hauria de ser de 33,3 % en cadascuna de les biblioteques.

L'índex de reposició que mostren les biblioteques de Menorca és en general molt bo, superant en molt l'índex mínim.

En el cas de Ciutadella i Alaior, aquest índex es veu llastat per la capacitat de la seva biblioteca i ens mostra que amb una major capacitat d'espai podrien assumir fàcilment els indicadors mínims de volum per habitant.

ADQUISICIONS								
	2009	2010	2011	2012	2013	TOTAL	FONS	REPOSICIÓ
ALAIOR	1.333	1.134	1.797	1.205	1.479	6.948	17.036	40,78%
CIUTADELLA	3.169	1.982	3.208	3.720	2.935	15.014	31.782	47,24%
ES CASTELL	1.332	919	994	871	726	4.842	15.590	31,06%
ES MERCADAL	826	776	667	445	378	3.092	10.424	29,66%
ES MIGJORN	986	553	712	425	390	3.066	9.353	32,78%
FERRERIES	1.403	1.008	1.119	636	671	4.837	15.180	31,86%
FORNELLS	962	223	413	252	135	1.985	5.155	38,51%
MAÓ	5.621	5.514	3.178	3.501	4.935	22.749	114.092	19,94%
SANT LLUÍS	1.878	1.989	2.265	1.495	1.898	9.525	19.911	47,84%
TOTAL	17.510	14.098	14.353	12.550	13.547	72.058	238.523	30,21%

En el cas des Mercadal seria recomanable reduir la reposició de Fornells en benefici des Mercadal.

La biblioteca de Sant Lluís que disposa de bons indicadors hauria d'aprofitar per destinar més recursos a altres serveis de la biblioteca com l'equipament informàtic, la promoció de la lectura o de l'alfabetització informàtica.

El cas de Maó és el que més crida l'atenció, per un costat l'índex de volum per habitant duplica l'establert pels paràmetres però a canvi l'índex de reposició és força baix, atès que estaria a l'entorn dels 25 anys. Això ens indicaria que disposa d'un fons envellit.

L'índex de reposició és doncs l'adequat, però aquesta dada cal llegir-la juntament amb la de l'indicador de fons total de cada biblioteca, atès que l'índex de reposició està calculat en base a aquest indicador. Si una biblioteca no arriba a assolir l'indicador de fons mínim, l'índex de reposició tot i ser bo, no dona com a resultat una col·lecció adequada, aquest és el cas de les biblioteques de Ciutadella, Alaior i es Castell, que en no assolir els mínims en la seva col·lecció la única cosa que ens mostra és que tot i això és manté actualitzada.

3.2. Usuaris

Per usuaris entenem les persones que entren a les biblioteques per a fer diferents ús dels serveis: préstec, lectura en sala, utilització dels ordinadors de les biblioteques, utilització de les connexions gratuïtes a Internet amb mitjans propis, assistència a activitats de promoció de la lectura, assistència a cursos i conferències, etc.

USUARIS						
	2009	2010	2011	2012	2013	% augment
ALAIOR	29.663	32.092	33.264	44.429	41.522	-6,54%
CIUTADELLA	90.660	88.249	90.130	88.551	90.316	1,99%
ES CASTELL	10.021	11.069	12.774	13.210	13.729	3,93%
ES MERCADAL	7.522	11.267	12.519	12.451	11.230	-9,81%
ES MIGJORN	6.190	6.952	7.051	6.100	5.651	-7,36%
FERRERIES	21.369	23.202	23.294	24.137	23.729	-1,69%
FORNELLS	684	1.054	1.054	1.430	1.473	3,01%
MAÓ	256.527	106.751	233.533	103.879	108.189	4,15%
SANT LLUÍS	13.999	13.434	15.641	14.690	15.526	5,69%
TOTAL	436.635	294.070	429.260	308.877	311.365	0,81%

No insistirem en aquest apartat sobre la fiabilitat d'aquest indicador sinó que ens limitarem a comentar l'evolució seguida per les biblioteques.

El quadre ens mostra que hi ha dos blocs de biblioteques, aquelles que semblen haver arribat al seu sostre i es mantenen amb dades regulars en els darrers anys, i d'altres que continuen augmentant la seva presència a la població.

En el cas des Castell i es Mercadal, la seva evolució és bastant paral·lela, s'inicia des d'índex molt baixos per a la seva població i sembla que els canvis de gestió han estat més que efectius, en el cas des Mercadal l'ascens es produeix paral·lel a la inauguració de la nova biblioteca i l'augment d'hores d'obertura al públic. Mentre que Es Castell continua el seu ascens, es Mercadal ha fet una important davallada aquest any. Tenint present altres indicadors que ja hem vist, es Mercadal hauria de treballar per augmentar les visites a la biblioteca.

Es Migjorn és el cas més preocupant, atès que ens els darrers dos anys ha perdut el 20% dels seus usuaris, curiosament aquesta davallada no sembla haver afectat a altres indicadors que veurem a continuació per la qual cosa cal una anàlisi específica d'aquesta biblioteca per a trobar les causes d'aquesta davallada.

La Biblioteca d'Alaior va tenir una fortíssima pujada d'usuaris l'any passat, en aquesta ocasió hi ha una petita davallada però es troba encara a uns nivells molt acceptables de resposta.

Ja comentarem en l'informe anterior que la Biblioteca Pública de Maó és la que pateix unes fluctuacions més extremes en tota la seva evolució. Aquest any puja lleugerament respecte de l'any anterior, caldrà esperar als anys venidors per confirmar si les dades dels dos darrers anys es consoliden.

Les variacions de la resta de biblioteques es poden explicar per petites variacions que poden afectar en ambdós sentits.

La lectura d'aquest indicador s'ha de posar en comparació amb dos indicadors importants, per una banda el préstec i per l'altre l'ús de l'accés a Internet, dos factors objectius i que expliquen el trànsit dins les biblioteques, a aquest factor només caldria afegir l'ús de la biblioteca com a sala d'estudi, que no porta associat cap altre indicador.

3.3. Evolució del préstec

L'indicador del préstec ha estat tradicionalment el principal indicador d'ús de les biblioteques i per tant el que suposava fins fa molt poc l'índex principal d'anàlisi.

PRÉSTEC						
	2009	2010	2011	2012	2013	% augment
ALAIOR	10.206	13.181	16.850	16.040	16.773	4,57%
CIUTADELLA	48.936	49.633	46.730	49.265	49.672	0,83%
ES CASTELL	5.123	5.416	5.286	5.767	5.690	-1,34%
ES MERCADAL	2.340	4.292	4.669	4.688	4.391	-6,34%
ES MIGJORN	1.790	2.233	1.991	1.998	2.246	12,41%
FERRERIES	10.197	10.889	10.924	12.408	12.539	1,06%
FORNELLS	436	542	509	485	567	16,91%
MAÓ	93.812	98.158	83.214	87.848	92.148	4,89%
SANT LLUÍS	10.427	12.054	12.362	13.858	14.121	1,90%
TOTAL	183.267	196.398	182.535	192.357	198.147	3,01%
FUNDACIÓ RUBIÓ		2.747	2.419	2.148	1.570	-26,91%

El primer que cal destacar és que en dades absolutes, la Biblioteca de Maó genera el 46% dels préstecs a les biblioteques públiques de Menorca, el que la consolida com a biblioteca insular de Menorca. Dos factors són decisius per aquests resultats: la major capacitat del fons de la Biblioteca de Maó que fa que el servei de préstec alleugereixi les restriccions que operen a la resta de les biblioteques i que per tant els usuaris es puguin endur molts més documents, aquesta qüestió es reflecteix amb un major número de documents prestats. L'altra factor és sens dubte que la seva llarga tradició la han convertit en un punt de trobada essencial dins el món cultural de Maó.

L'evolució del préstec en el seu conjunt sembla satisfactòria amb un augment global del 3%. Novament les biblioteques des Castell i es Mercadal necessitarien un impuls de promoció dins les seves poblacions.

Analitzant les dades veiem que el conjunt dels usuaris que han fet préstec durant 2013 s'han endut una mitjana de 15,02 documents l'any. Estan clarament per sota de la mitjana les dues biblioteques més petites, Biblioteca des Migjorn i Centre de lectura de Fornells, fa pensar que aquesta dada està directament relacionada amb la disponibilitat de fons.

3.4. Ús dels serveis electrònics

Aquest indicador és molt canviant, com ho és el propi mitjà.

Per llegir aquesta estadística hem de tenir present que quan les biblioteques varen començar a oferir aquest servei, eren les úniques que l'oferien de forma gratuïta i la incidència dins llars era petita.

Actualment aquest factor han canviat molt, qui més qui menys disposa d'algun dispositiu per accedir a Internet, inclús en moments de crisi on cal reduir despeses sembla que l'extensió dels mitjans electrònics és imparable.

A l'apartat 1.5. relatiu a l'ús dels serveis dins les biblioteques, veiem que l'ús dels serveis electrònics suposa un 25 % de les visites de les biblioteques i per tant cal entendre que està consolidada la demanda del servei, però els indicadors mostren tendències molt poc uniformes per poder extreure'n conclusions.

INTERNET						
	2009	2010	2011	2012	2013	% augment
ALAIOR	7.562	9.233	10.014	9.875	9.623	-2,55%
CIUTADELLA	10.847	10.679	11.075	11.747	12.571	7,01%
ES CASTELL	2.962	3.619	4.457	4.098	3.742	-8,69%
ES MERCADAL	2.521	3.595	5.370	5.923	5.214	-11,97%
ES MIGJORN	2.370	2.400	1.345	1.290	1.327	2,87%
FERRERIES	4.727	5.624	5.578	5.721	5.378	-6,00%
FORNELLS			522	453	529	16,78%
MAÓ	11.286	19.941	23.627	26.901	27.646	2,77%
SANT LLUÍS	5.128	5.401	6.616	5.902	6.029	2,15%
TOTAL	47.403	60.492	68.604	71.910	72.059	0,21%

Per un costat veiem que les biblioteques d'Alaior i es Castell, 2011 suposà l'any d'inflexió, en el que varen arribar al que fins ara ha estat el seu sostre i a partir d'aquí continua la davallada. La Biblioteca de Sant Lluís sembla seguir el mateix model però a canvi aquest 2013 inicia una lleugera recuperació. Per les dues biblioteques de major població, Ciutadella i Maó, el model és d'ascens continu, lleu pel que fa a Ciutadella i molt acusat pel que fa a Maó. Per as Mercadal i Ferreries l'any d'inflexió se situa en 2012. Per es Migjorn el model és invers a tota la resta atès que des de 2009 es produeix una constant davallada i sembla que aquest 2013 es produeix una inflexió en sentit ascendent. Pel que fa a Fornells, de la que només tenim dades dels tres darrers anys, no es pot establir un model.

Pel que fa a l'equipament, l'any 2010 la Xarxa adquirí 17 ordinadors que es distribuïren per totes les biblioteques i que no es posaren a l'abast dels usuaris fins 2011 quan es disposà d'una normativa de préstec. En aquest cas l'adquisició suposà un augment de l'equipament de les biblioteques que pot tenir el seu reflex a les estadístiques.

L'any 2012 s'adquiriren 2 ordinadors per Ciutadella i 2 per Alaior i l'any 2013 un nou ordinadors per es Migjorn. Aquestes adquisicions no han suposat un augment d'equipament sinó la substitució per ordinadors fora de servei o obsolets.

Així doncs no sembla haver-hi raons clares per a les fluctuacions i la diversitat de models, la única cosa constatable és que és un servei prou demanat a les biblioteques com per tenir-ne bona cura. Ja hem vist a l'apartat 1.5. que moltes de les biblioteques no assoleixen els mínims en equipament informàtic i que aquest té una necessitat de reposició molt superior al dels serveis interns dels ajuntaments per la qual cosa cal que els propers plans de lectura estableixin pautes de reposició i adquisició extraordinària d'equipament.

	PC BIBLIOTECA				WIFI			
	2011	2012	2013	% augment	2011	2012	2013	% augment
ALAIOR	6.658	6.909	6.291	-8,94%	3.356	2.966	3.332	12,34%
CIUTADELLA	5.637	5.851	6.168	5,42%	5.438	5.896	6.403	8,60%
ES CASTELL	3.093	2.716	2.426	-10,68%	1.364	1.382	1.316	-4,78%
ES MERCADAL	4.207	4.551	4.163	-8,53%	1.163	1.372	1.051	-23,40%
FORNELLS	242	254	295	16,14%	280	199	234	17,59%
ES MIGJORN	936	777	854	9,91%	409	513	473	-7,80%
FERRERIES	3.697	3.521	3.290	-6,56%	1.881	2.200	2.088	-5,09%
MAÓ		23.453	22.761	-2,95%		3.448	4.885	41,68%
SANT LLUÍS	4.710	4.163	4.372	5,02%	1.906	1.739	1.657	-4,72%
TOTAL	29.180	52.195	50.620	-3,02%	15.797	19.715	21.439	8,74%

4. CONCLUSIONS

A tall de conclusions destacar únicament els punts més importants que s'han anat tractant al llarg de l'informe.

Recordar un cop més que aquestes conclusions s'han de llegir tenint present que es tracta de conclusions que ofereixen la lectura de les estadístiques, més enllà d'altres consideracions que ajudarien a l'anàlisi de la situació de les biblioteques de Menorca, per la qual cosa, no té com a finalitat l'anàlisi del Sistema de Lectura Pública de Menorca, sinó únicament l'explotació de les dades estadístiques:

- La Xarxa de Biblioteques de Menorca manté, en línies generals, un bon nivell d'activitat.
- La Biblioteca Pública de Maó aconsegueix els objectius en el seu paper de Biblioteca Insular de Menorca, proporcionant al Sistema de Lectura Pública de Menorca una millor resposta a les necessitats dels usuaris, atesa la major capacitat pressupostària, de personal, d'espai i de fons, en definitiva de servei.
- Les biblioteques de Ciutadella, Alaior i es Castell es troben limitades en el seu creixement per un problema estructural que cal abordar.
- És necessari recolzar l'Ajuntament de Castell en la planificació del nou servei bibliotecari, així com pressupostar per assegurar uns equipaments de qualitat.
- Els equipaments informàtics són insuficients i en molts casos obsolet, cal fer inversió en equipament i establir un protocol de reposició. Un cop més, apuntar en un temps de restriccions pressupostàries familiars l'equipament informàtic de les biblioteques pot ser essencial per al desenvolupament educatiu dels fillets i per a la inserció laboral dels adults. Cal potenciar l'ús dels ordinadors per l'ús ofimàtic.
- Cal tenir present la taxa de reposició de fons per adequar el pressupost a les finalitats, tot tenint present que aquest no és l'únic factor a tenir present en la distribució pressupostària.
- Necessitat de treballar tots aquests aspectes en els plans de lectura de cada municipi per aprofundir en la millora dels serveis bibliotecaris.
- No oblidar que és el personal de les biblioteques el que any rere any aconsegueix fer augmentar les estadístiques de les seves biblioteques.